

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **T. Š. K., s. r. o., R.**, IČO: X., práv. zast. JUDr. I. R., advokátkou, Š.K., proti žalovaným **1/ U. S. K., s. r. o., V.**, IČO: X., **2/ O. – S., a. s., K., V.**, IČO: X., práv. zast. JUDr. Ľ. M., advokátom, M., **3/ S. B. spol. s r. o., N.**, IČO: X., **v konaní o zaplatenie 231 162,99 eur**, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach zo dňa 31.januára 2012, č. k. 2 Cob/192/2011-127, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 31. januára 2012, č. k. 2Cob/192/2011-127 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Košice I uznesením zo dňa 10. júna 2011, č. k. 26CbPv/1/2011-95 rozhodol tak, že žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. Súd prvého stupňa vychádzal zo zaslaných potvrdení preukazujúcich majetkové pomery žalobcu, z ktorých zistil, že žalobca nespĺňa podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže spoločnosť nevykazuje žiadne straty, naopak spoločnosť riadne podniká, čo potvrdzujú plusové hodnoty na účtovných dokladoch. Súd mal za to, že finančná situácia spoločnosti žalobcu nie je natoľko zlá, aby mu nedovoľovala za podaný návrh zaplatiť súdny poplatok. Tiež ustálená súdna prax uzavrela, že žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov nemôže viesť k prenášaniam podnikateľského rizika na štát, keď žalobcu nemožno podrobiť rovnakému merítku ako sociálne slabú fyzickú osobu, ktorá nevlastní majetok väčšieho rozsahu. Pomery žalobcu by odôvodňovali priznanie súdnych poplatkov iba vtedy, ak by sa dostal do ťaživej finančnej situácie v dôsledku vyššej moci vzhľadom na nepredvídateľné okolnosti, ktoré

nemajú pôvod v jeho podnikaní. S prihliadnutím na výšku súdneho poplatku a na skutočnosť, že žalobca nepreukázal, že by sa dostal do ťaživej finančnej situácie v dôsledku vyššej moci, súd mal za to, že žalobca nepreukázal podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací uznesením zo dňa 31. januára 2012, č. k. 2Cob/192/2011-127 rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil. Podľa odvolacieho súdu súd prvého stupňa správne uviedol, že ust. § 138 ods. 1 O. s. p. nevyklučuje možnosť priznať oslobodenie od súdnych poplatkov aj právnickej osobe, ale je potrebné prispôbiť ho z hľadiska skúmania majetkových pomerov právnickej osoby, a preto žiadateľ o oslobodenie od súdnych poplatkov musí údaje o svojich majetkových pomeroch hodnoverne doložiť. Odvolací súd mal za to, že súd prvého stupňa nepochybil, keď uviedol, že finančná situácia spoločnosti nie je taká, aby odôvodňovala podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, keď žalobca nepredložil hodnoverné doklady, daňové priznania, súvahy, výkazy ziskov a strát so záznamami daňového úradu. Na predložených dokladoch chýbajú záznamy daňového úradu, ktoré majú byť na mieste určenom na príslušných dokladoch. Pretože predložené doklady nemožno z uvedeného dôvodu považovať za hodnoverné, súd prvého stupňa podľa odvolacieho súdu správne uzavrel, že žalobca zo zaslaných potvrdení nepreukázal podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzuje z ust. § 237 písm. f/ O. s. p., pretože mu postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Dovolateľ uviedol, že predmetnou žalobou sa domáha voči žalovaným ochrany proti nekalosúťažnému konaniu, ktorým konaním žalovaných boli žalobcovi spôsobené existenčné problémy a na základe ktorej skutočnosti sa žalovaný domáha predmetnou žalobou náhrady škody 906,99 eur a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 261 655,-- eur. Z uvedených dôvodov žalobca požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže spoločnosť žalobcu:

- nevlastní žiadny nehnuteľný majetok,
- ako nehmotný majetok vlastní program na spracovanie miezd v nulovej zostatkovej hodnote,

- na účte obstarania majetku mala k 31. 12. 2010 nedokončenú investíciu vo výške 3 140,-- eur, ktorú v roku 2011 odpísala ako zmarenú pre nedostatok finančných prostriedkov na jej dokončenie a uvedenie do používania,
- k dátumu 31. 12. 2010 mala zásoby v celkovej výške 1 180,-- eur, z toho 880,-- eur boli obaly a 300,-- eur nepredajné zásoby látok z roku 2002,
- k 31. 12. 2010 mala pohľadávky vo výške 143 960,-- eur a záväzky v celkovej výške 306 207,- eur,
- vykazuje od roku 2008 straty zo svojej činnosti, a to v roku 2008 4 321 069,-- Sk, v roku 2009 vo výške 110 648,-- eur a v roku 2010 vo výške 59 361,-- eur,
- k 31. 12. 2010 mala celkovú neuhradenú stratu vo výške 142 715,-- eur a v pokladnici, resp. na bankovom účte sumu vo výške 117,-- eur,
- z pripojených výpisov z bankových účtov vyplývalo, že výplaty miezd a zákonné odvodové povinnosti si spoločnosť plní každý mesiac iba na základe toho, že spoločnosti je poskytnutá finančná výpomoc od Ing. J. S.

Spolu s podaním o oslobodenie od súdnych poplatkov žalobca predložil súdu daňové priznanie za rok 2009, výkaz ziskov a strát k 31. 12. 2009, súvahu k 31. 12. 2009, oznámenie o predĺžení lehoty na podanie daňového priznania za rok 2010, výkaz ziskov a strát k 31. 12. 2010, súvahu k 31. 12. 2010 a výpis z účtov spoločnosti, s tým, že nepriaznivá finančná situácia, ktorá vznikla v roku 2008 pretrváva aj v čase žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Pred rozhodnutím súdu prvého stupňa žalobca doložil aj listinné dôkazy, a to daňové priznanie za rok 2010, súvahu k 31. 12. 2010, výkaz ziskov a strát za rok 2010, potvrdenie o podaní daňového priznania za rok 2010, súpis aktív a pasív k 31. 12. 2010 (po účtovnej závierke) a výpisy z účtov spoločnosti za mesiac máj a mesiac jún 2011, pretože v čase podania pôvodnej žiadosti boli uvádzané údaje z účtovníctva v čase prebiehajúcej účtovnej závierky za rok 2010. Žalobca súčasne v doplňujúcom podaní poukázal, že za rok 2010 spoločnosť vykázala vo svojej činnosti stratu 37 510,-- eur.

Pretože ani jeden z konajúcich súdov neodôvodňoval svoje rozhodnutie svojvoľnosťou a zrejmosťou bezúspešnosťou uplatňovania, alebo bránenia práva, je možné podľa dovolateľa uvažovať len o tom, že spoločnosti žalobcu nepriznali oslobodenie od súdnych poplatkov preto, že došli k záveru, že to pomery spoločnosti neodôvodňujú. Dovolateľ má za to, že z účtovných dokladov, ktoré predložil súdu spolu so žiadosťou o oslobodenie od súdnych

poplatkov, nepochybne vyplýva je tvrdenie o strate v hospodárení spoločnosti žalobcu od roku 2008, o žiadnom nehnuteľnom majetku a o hnutel'nom majetku zanedbateľnej hodnoty. Pretože v čase podania žiadosti spoločnosť žalobcu ešte nepodala daňové priznanie za rok 2010, žalobca predložil doklady, ktoré mal v tom čase k dispozícii, preukazujúce stav hospodárenia spoločnosti v roku 2010 a podaním z 07. 07. 2011 tieto doklady doplnil o doklady, ktoré boli vyhotovené ku dňu podania daňového priznania za rok 2010, teda ku dňu 30. 06. 2011. Z konania oboch súdov vyplýva, že o skutočnosti, že predložené účtovné doklady súdy nepovažujú za „riadne“, sa dovolateľ dozvedel až z rozhodnutia odvolacieho súdu. Podľa dovolateľa mu odvolací súd uprel realizáciu jeho práv, keď ho na predloženie iných, podľa jeho názoru riadnych účtovných dokladov nevyzval. V tejto súvislosti dovolateľ uviedol, že záznamy daňového úradu, ktoré sú na predtlačí daňových priznaní a iných účtovných dokladov, nie sú záznamami, ktoré by daňový úrad mal vpisovať do týchto dokladov pri ich podaní, dôkazom o jeho podaní je potvrdenie o jeho podaní. Záznamy daňového úradu v mieste vyznačenom na predtlačí účtovných dokladov, vrátane daňového priznania, sú internými záznamami správcu dane, ktorý ich tam vyznačuje po podaní daňového priznania a sú záznamami o výkone jeho činnosti správcu dane vo vzťahu ku konkrétnym účtovným dokladom toho ktorého daňového subjektu.

Podľa dovolateľa aj závery oboch súdov, týkajúce sa podnikateľského rizika, nezodpovedajú základnému právu účastníka konania, zakotvenému v článku 46 ods. 1 Ústavy SR, v ktorej súvislosti dovolateľ poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Pretože spoločnosť žalobcu mala zaplatiť súdny poplatok vo výške 13 869,50 eur a je nepochybné, že jej majetkové pomery zaplataenie súdneho poplatku neumožňujú, je preto dôsledkom oboch rozhodnutí skutočnosť, že žalobcovi bola odňatá možnosť konať pred súdom. Z uvedených dôvodov žalobca navrhuje rozhodnutie odvolacieho súdu, ako i súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že podmienky na podanie dovolania boli splnené (včasnosť, prípustnosť), dovolanie prejednal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal napadnuté rozhodnutie v zmysle dôvodov uvedených v dovolaní, preskúmal aj konanie, ktoré tomuto predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 237 O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo, alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca, alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

V danom prípade žalobca namieta, že sa mu postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom. Táto vada konania je daná vtedy, ak nesprávnym postupom súdu bola účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorý znemožnil účastníkovi v konaní realizáciu tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov, t. j. právo podávať opravné prostriedky, zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod. Z toho treba vyvodiť, že ak má ísť o naplnenie predpokladov prípustnosti dovolania podľa uvedeného zákonného ustanovenia, musí zo strany súdu ísť o porušenie konkrétneho procesného ustanovenia voči účastníkovi konania, ktorého bezprostredným následkom bolo odňatie možnosti konať pred súdom. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím, ktorým môže byť aj uznesenie, ktorým nebolo vyhovené (celkom, prípadne aj len sčasti) návrhu účastníka na oslobodenie od súdnych poplatkov, ak záver súdu o tejto otázke nie je správny.

V zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa totiž každý môže domáhať zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Toto právo má každý, teda i ten, kto nemá finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku, a preto

zákon pri stanovení poplatkovej povinnosti ako podmienky pri uplatňovaní práv v občianskom súdnom konaní, súčasne stanovuje okolnosti, za ktorých možno uvedenú podmienku odpustiť. Pretože zákonným dôsledkom nezaplatenia súdneho poplatku môže byť zastavenie konania, z toho dôvodu nesprávnym posúdením podmienok pre odpustenie poplatkovej povinnosti môže byť znemožnené právo na súdnu ochranu, a teda možnosť konať pred súdom.

Podľa § 138 ods. 1 veta prvá O. s. p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Účelom uvedeného ustanovenia je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to nepriaznivá finančná situácia a pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa. Vychádzajúc, ako z jazykového výkladu uvedeného zákonného ustanovenia, ako i zo zásady rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania, deklarovanou taktiež Európskym súdom pre ľudské práva, zákon nerozlišuje medzi subjektami podnikateľskými a nepodnikateľskými. Oprávnenosť žiadosti preto hodnotí súd z hľadiska splnenia uvedených podmienok, pričom vychádza zo skutočností, preukázaných žiadateľom.

O oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia súd rozhoduje na návrh účastníka konania, ku ktorému je tento povinný pripojiť listinné dôkazy, deklarujúce jeho majetkové pomery.

Ako vyplýva z obsahu spisu, súd prvého stupňa žalobcovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov, keď z doložených dokladov vyvodil, že spoločnosť žalobcu nevykazuje žiadne straty a jej riadne podnikanie potvrdzujú plusové hodnoty na účtovných dokladoch. S prihliadnutím na výšku súdneho poplatku a na skutočnosť, že žalobca ako podnikateľ nepreukázal, že by sa dostal do ťaživej finančnej situácie v dôsledku vyššej moci, súd prvého stupňa dospel k záveru, že žalobca nepreukázal podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil, vychádzajúc zo skutočnosti, že žalobca nepredložil hodnoverné doklady, preukazujúce jeho majetkové pomery, keď doložené doklady, daňové priznania, súvahy, výkazy ziskov a strát nie sú vyznačené záznamami daňového úradu.

Podľa § 43 ods. 1 veta prvá a druhá O. s. p. sudca alebo poverený zamestnanec súdu uznesením vyzve účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorú určí, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. V uznesení uvedie, ako treba opravu alebo doplnenie vykonať.

V predmetnej veci, pokiaľ odvolací súd dospel k záveru, že dovolateľom predložené doklady nie sú pre posúdenie jeho majetkových pomerov postačujúce, mal žalobcu vyzvať na doplnenie nesprávneho, resp. neúplného podania. Ak tak nepostupoval, porušením uvedeného ustanovenia zákona žalobcovi odňal právo konať pred súdom, keď mu neumožnil vytýkaný nedostatok návrhu odstrániť a majetkové pomery deklarovat'.

Bez opomenutia nemožno nechať tiež skutočnosť, že v čase rozhodnutia odvolacieho súdu bolo v účinnosti ust. § 138 ods. 2 písm. a/ O. s. p. v platnom znení, v zmysle ktorého pomery účastníka musia byť dokladované vyplneným tlačivom, ktorého vzor uverejní ministerstvo spravodlivosti na svojom webovom sídle.

Zistená vada konania súčasne zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p.

Táto procesná vada je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý dovolací súd musí napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie, postihnuté takouto procesnou vadou, nie je možné považovať za správne.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu zrušil podľa § 243b O. s. p. a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 27. augusta 2012

JUDr. Beata Miničová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Hana Segečová